

יום המאבק הבינלאומי למניעת גזענות

תופעת העומד מן הצד

יום המאבק הבינלאומי למניעת גזענות

מטרות על

1. **חינוך נגד תופעת הגזענות בבית הספר היסודי.**
2. **להעלות את המודעות של התלמידים לזיהוי תופעות של גזענות.**
3. **לעורר את התלמידים לאחריות חברתית פעילה למניעת גזענות.**

יום המאבק הבינלאומי למניעת גזענות

רציונל

תלמידי בית הספר היסודי, נתקלים לא אחת בתופעות של אמירות והתנהגות גזענות בכל הסביבה הקרובה אליהם: במסגרות החינוכיות, בקהילה וברשתות החברתיות. רבים מהתלמידים כלל אינם מזהים כי מדובר בתופעה של גזענות ולכן אינם עושים דבר על מנת למנוע אותה ובכך תורמים להמשך קיומה שלא במודע. אחרים, יודעים לזהות כי מדובר בהתרחשות שהיא גזענית אך בוחרים מסיבות שונות שלא לקחת צד ולא לנקוט עמדה ברורה נגד תופעת הגזענות המתרחשת לנגד עיניהם. התנהגות גזענית שאינה זוכה לתגובה ברורה כנגדה מובילה להתגברות התופעה בחברה.

יום המאבק הבינלאומי למניעת גזענות - תופעת העומד מן הצד

מטרות יחידה ההוראה

1. התלמידים יכירו את המונח גזענות וביטוייו בחברה
2. התלמידים יכירו את המושג סטריאוטיפ ודעה קדומה.
3. התלמידים ייחשפו לתפיסות סטריאוטיפיות בחברה שלהם.
4. התלמיד ייחשף ויזהה, מקרים של גזענות שהיו יכולים להימנע באמצעות מעשה/ אמירה / דיווח של העומד מן הצד
5. התלמיד יענה על שאלות וינסח כללים למניעת תופעת העומד מן הצד בכיתה, ברשתות החברתיות ובקהילה.

קהל יעד

כיתות ה'-ו (השיעור מותאם למסגרת של שיעור מקוון)

מהלך השיעור

פתיחה

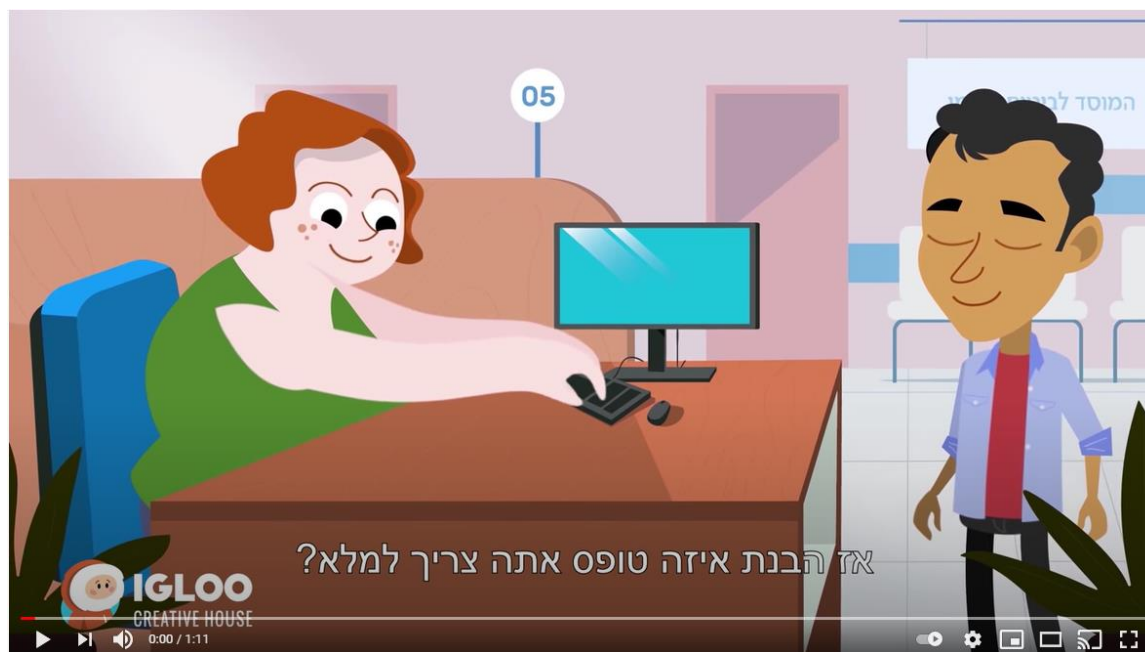
הכרות עם המושג גזענות והכרת המושג העומד מן הצד

זמן: 10 דקות

יום המאבק הבינלאומי למניעת גזענות - תופעת העומד מן הצד

פעילות צפייה בסרטון:

1. צפו בסרטון: <https://youtu.be/NsvkDrCLfSA>
2. במהלך הצפייה תעדו לפחות שתי תופעות חברתיות/אמירות בסרטון הנוגעות ליחס לקבוצות השונות בחברה.

יום המאבק הבינלאומי למניעת גזענות - תופעת העומד מן הצד

שיחה בעקבות הסרטון:

1. איזו תופעה /תופעות ראיתם בסרטון?
2. מה הרגשתם אחרי שצפיתם בסרטון?
3. האם גם אתם נתקלתם במקרים דומים?
4. האם ניתן למנוע סיטואציות כאלו? איך אפשר למנוע אותן?

יום המאבק הבינלאומי למניעת גזענות - תופעת העומד מן הצד

דיון כיתתי

המורה יציג בפני התלמידים את המושגים גזענות, אפקט העומד מן הצד, וביחד ינסו לבחון את הסיטואציות בהן בסרטון היה ביטוי לתופעת הגזענות והיכן ניתן לראות כיצד בא לידי ביטוי אפקט העומד מן הצד.

מצגת עם הגדרת המושגים לתלמיד: <https://bit.ly/37Fxs8w>

מהלך השיעור

גוף השיעור

המורה יציג/ יחלק לתלמידים דף עם אירוועי דילמה כל זוג / קבוצה יחשפו למקרה אחד מתוך ה-2 . בזוגות/בקבוצות התלמידים יתבקשו לשוחח על עמדתם במקרה הנדון , ועל הפעולה שהיו נוקטים אם היו יכולים..

זמן: 25 דקות

יום המאבק הבינלאומי למניעת גזענות - תופעת העומד מן הצד

עבודה בקבוצות / או בחדרים בזום

המורה ייתן לכל קבוצה תיאור של אירוע אחד (מתוך 2 המופיעים בהמשך המצגת) ושאלות נלוות, עליהם יתבקשו התלמידים לשוחח ולגבש את עמדתם ולהציע לפחות פעולה אחת שבה היו נוקטים אם היו יכולים.

יום המאבק הבינלאומי למניעת גזענות - תופעת העומד מן הצד

אירוע מס' 1 - גם לי מותר לשבת בחלק הקדמי של האוטובוס!

לפני 62 שנה, ב-1 בדצמבר 1955, סירבה רוזה פארקס, אפרו אמריקאית פעילה בתנועה האמריקאית לזכויות האזרח, לפנות את כיסאה לאדם לבן. היא נאסרה, נשפטה והורשעה בהפרת הסדר הציבורי. באותם ימים החוק האמריקאי קבע כי חלקו הקדמי של האוטובוס מיועדים ללבנים ואילו האחורי לשחורים. פארקס אומנם ישבה בחלקו האחורי של האוטובוס, אולם היה נהוג שכאשר החלק הקדמי התמלא, הנהג פנה לשחורים והורה להם לפנות את מקומם ללבנים.

- במידה והיית אחד הנוסעים באוטובוס, מה היית אומר לאדם הלבן שפנה לרוזה פארקס?

- מדוע לדעתכם רוזה פארקס פעלה כך? האם אתם מסכימים איתה? (הגדרת הזכות מופיעה במצגת המושגים)

יום המאבק הבינלאומי למניעת גזענות - תופעת העומד מן הצד

אירוע מס' 2 - אנחנו בני אדם בדיוק כמוכם!

"הזמרים, הזמרות והלהקות המפורסמות ביותר בעולם ישירו לכבוד יום ההולדת שלך." אמר מנהל הכלא לאסיר עולם נלסון מנדלה. "הקונצרט ישודר בתחנות הטלוויזיה בשישים ושבע מדינות. אתה מאמין? יותר מחצי מיליארד בני אדם יקראו לשחרורך מהכלא! מובן שהטלוויזיה של דרום אפריקה לא תשדר את הקונצרט. עבורנו, אתה עדיין האויב." "ובעיניך, אני אויב?" הפתיע מנדלה את מנהל הכלא בשאלה ישירה. "תשמע," אמר בהיסוס מנהל הכלא, "כשאתה מכיר מישהו - הוא מפסיק להיות האויב שלך." "עכשיו אתה מבין למה המצאתם עשרות חוקים כדי להפריד בינינו?" שאל מנדלה והישיר מבט אל מנהל. "ומיד ענה: "הפרדתם בין שחורים ללבנים כי פחדתם לגלות שאנחנו בני אדם בדיוק כמוכם!"

שאלות לדיון

"כשאתה מכיר מישהו - הוא מפסיק להיות האויב שלך "

- מתי נתקלת בחיך במקרה שבו חשבת שמישהו אויב שלך וכשהכרת אותו הבנת שהוא כבר לא אויב שלך?
- מה רצו לגרום הזמרים, הזמרות והלהקות בשירתם למען נלסון מנדלה, ואיך היא קשורה לתופעת העומד מן הצד?

יום המאבק הבינלאומי למניעת גזענות - תופעת העומד מן הצד

מליאה

המורה יציג את הפדלט הכיתתי וימין את תשובות התלמידים לפעולות אקטיביות / פאסיביות (אפשר לצבוע את הודעות הפדלט האקטיביות בירוק ואת הפסיביות באפור).

המורה יבקש מהתלמידים לשנות את הצבע של ההודעה לצבע כחול, אם הפעולה מייצגת את התופעה של העומד מן הצד.

המורה יבקש מהתלמידים לשתף בסיפורים מחייהם בהם הם או אחרים לא עמדו מן הצד כאשר הם נחשפו למקרים של התערבות ומניעת פגיעה באחר .

המורה יציג לתלמידים מידע על הדמויות המופיעות באירועים מופיע המצגת:

<http://bit.ly/3aO2gGb>

מהלך השיעור

סיכום

סיכום השיעור

זמן: 15 דקות

יום המאבק הבינלאומי למניעת גזענות - תופעת העומד מן הצד

דיון כיתתי

המורה יציג בפני התלמידים את התמונות הבאות ויבקש מהתלמידים לתת כותרת לכל תמונה, ולנסח כלל התנהגותי המתייחס למסר שהתמונה מבקשת להעביר.

להלן מצגת התמונות: <http://bit.ly/3kpvQoH>

יום המאבק הבינלאומי למניעת גזענות - תופעת העומד מן הצד

שאלות סיכום

העומד מן הצד:

1. האם רק מי שמבצע את הפעולה - נושא באשמה?
2. האם גם מי שלא פועל נגד התנהגויות גזעניות - נושא באחריות?

כיצד ניתן למנוע תופעות של פגיעה באחר ברשת ?

1. כיצד ניתן למנוע פגיעה באחר ? מה יש ביכולתנו לעשות ?

דוגמאות לתשובות :

1. לכתוב הודעה בווטסאפ של הכיתה
2. להגיב / לא להגיב להודעות שאחרים כותבים?
3. להראות למורה את ההודעות?
4. לספר למורה / איש צוות שיש בעיה/אירוע
5. לספר להורים בבית ולהתייעץ איתם

יום המאבק הבינלאומי למניעת גזענות - תופעת העומד מן הצד

סרטון סיכום

<https://youtu.be/dFvnPCPzqgo>

